

DR. BADACSONYI ZOLTÁN

APRÓBB ELMÉLETI MEGFONTOLÁSOK AZ ABORTUSZ
LEGITIMITÁSÁRÓL

A magzati élet védelme, az abortuszok meglapozottsága és elfogadhatósága a 20. század egyik óriási etikai kérdése. A morálon túl természetesen felmerülnek vallási, szociális, neveltetési, akár politikai tényezők is, amikor a válaszokat keressük.

A témának különös aktualitást ad, hogy nem függetlenül a világszerte végbemenő konzervatív politikai fordulattól, több országban jelentős viták zajlanak az abortusz jogi szabályozása körül. Donald Trump, az Egyesült Államok elnöke Amy Coney Barrett-et jelölte a Legfelsőbb Bíróság bírójává, akit a szenátus jóváhagyott. E tény nemcsak azért jelentős, mert az új, konzervatív, életpárti bíró az elhunyt Ruth Bader Ginsburg-öt, a liberális jogszolgáltatás apostolát váltja, hanem azért is, mert megválasztásával a kilenctagú testületben hat, konzervatívnak ismert bíró foglal helyet.

Ugyancsak napjaink aktuális híre, hogy a miután a lengyel alkotmánybíróság döntése nyomán a korábban is az átlagnál szigorúbbnak tekinthető abortuszsabályozás tovább szigorodott, tüntetéssorozat kezdődött, amelynek azonban kissé érthetetlen módon elsődleges célpontjai a katolikus templomok lettek. A döntés lényege, hogy a jövőben nincs lehetőség a terhességmegszakításra, amennyiben a magzat nagy valószínűséggel súlyos rendellenességgel születne vagy életképtelen lenne. Az évi nagyjából ezer abortusz közül erre az indokra hivatkozva végezték el a beavatkozások 98 %-át.

A harmadik hír, amely a napokban ért el bennünket, hogy Magyarország csatlakozott a világ 31 más országa mellé az abortuszellenes szövetséghez. A „Genfi Konszenzus Nyilatkozata” arra hívja fel a világ országait, hogy foglalkozzanak a nők jogaival és egészségével, de az abortusz lehetőségét mellőzve. Kifejezik azt a nyilvánvalóan valós tény, hogy a nőknek nincs nemzetközileg elismert joga a terhesség megszakításához.

Ezeknek az aktuális történéseknek a fényében is igyekszik írásom választ találni arra a kérdésre, hogy az életet, mint abszolútumot védelmező jog milyen esetekben tesz kivételt, engedi meg az élet elvételét vagy eldobását, és melyek azok a tényezők, amelyek ezt megalapozzák a keresztény világban.

1. Életvédelem a Bibliában

Ha keresztény világról és a benne érvényesülő morális, jogi és kulturális környezetről beszélünk első kiindulási pontunk mindenekelőtt a Biblia kell, hogy legyen. Mit találunk a Szentírásban az életvédelemről és a magzatok elpusztításáról?

Amikor erre a kérdésre keressük a választ meg kell fogalmazunk bizonyos alapvetéseket. Az első az, hogy a magzat emberi személy, az élete pedig emberi élet. Idézhetjük Jeremiás próféta könyvét: „*Mielőtt megformáltalak az anyaméhben, már ismertelek, és mielőtt a világra jöttél, megszenteltelek, népek prófétájává tettelek.*” (Jeremiás, 1,5) Nyilvánvaló, hogy az, akit Isten ismert, megszentelt és népek prófétájává tett már ember. Ugyanígy állítható, hogy a még meg nem született ember gyermek, amint arra a Lukács 1,41 is utal: „*Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, megmozdult a gyermek a méhében.*” Ezt alátámasztja egyébként a köznapi beszéd is, amelyben a szív alatt hordott életre gyermekként utalunk, semmiféle megkülönböztetést nem téve a megszületett gyermekektől.

Ha elfogadjuk a Biblia igéi alapján, hogy a magzati élet emberi élet, akkor a következő lépés, hogy megvizsgáljuk, mit állít a Szentírás az emberi életről és annak elvételéről. Talán idéznem sem kell, hogy számtalan helyen rendelkezik az élet védelméről, bűnnek nevezi annak elvételét és szigorú büntetést rendel erre az esetre. Rögtön a teremtés és a bűneset után Káin megöli testvérét, Ábelt. Mit mond erre Isten? „*Mit tettél? Testvéred kiontott vére hozzám kiált a földből! Most azért légy átkozott, kitaszítva arról a földről, amely megnyitotta a száját, hogy befogadja testvéred vérét, amelyet kiontottál!*” (1Móz. 4, 10-11)

Az özönvíz után hangzik el: „*Aki ember vérét ontja, annak vérét ember ontja.*” (1Móz. 9,6) A legegységelműbben talán a Tízparancsolatban fogalmazódik meg Isten erre vonatkozó utasítása és értékítélete: „*Ne ölj!*” (2Móz. 20,13)

Az Újszövetség szerint: „*Mert a szívből származnak a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznaságok, lopások, hamis tanúskodások és istenkáromlások. Ezek teszik tisztátalanná az embert.*” (Mt. 15,19-20)

Látható tehát, hogy Isten bűnnek tekinti az élet elvételét, a gyilkosságot, amennyiben pedig emberi életnek tekintjük a magzati életet, az belevonható ugyanebbe a körbe.

Hadd említsek végül két olyan igét, amely a számomra egyértelmű bizonyítékát adja nemcsak annak, hogy Isten a magzati életet embernek tekinti, de az Ő gondoskodó szeretetét is gyönyörűen tárja elénk.

Az első a 139. zsoltárban így olvasható: „*Csontjaim nem voltak rejtve előtted, amikor titkon formálódtam, mintha a föld mélyén képződtem volna. Alaktalan testemet már látták szemeid; könyvedben minden meg volt írva, a napok is, amelyeket nekem szántál, bár még egy sem volt meg belőlük.*” (Zsolt. 139, 15-16)

A másik pedig: „Ha férfiak verekednek, és úgy meglöknek egy terhes asszonyt, hogy az idő előtt megszüül, de nagyobb szerencsétlenség nem történik, akkor bírságot kell fizetni aszerint, ahogyan az asszony férje megszabja, és bírák előtt kell azt megadni. Ha viszont nagyobb szerencsétlenség történt, akkor életet kell adni életért.” (2Móz. 21, 22-23) Ennél a rendelkezésnél jobban semmi nem mutathatja be, hogy Isten embernek tekinti az anyaméhben fejlődő gyermeket, hiszen ugyanazon büntetéssel sújtja életének kioltását, mint a már megszületettét: életet kell adni az életért.

2. Életvédelem és kivételek a jogi szabályozásban

Az európai jogrendszerek, a kultúra és a társadalmi szokások egyaránt szentként tisztelik az életet. Attól a pillanattól kezdve, hogy az emberiség eltemette az első halottját egyértelműnek kell tekintenünk, hogy a halottban az életet tiszteli meg ezzel a szertartással. A későbbiek során felépülő jogrendszerek ezt a mintát követik, kodifikálják, majd mindebben megjelennek az előzőekben említett bibliai elvek, a keresztyén hitből fakadó normák is.

Nyilvánvaló, hogy mindezen normarendszerek a keresztyén-zsidó kultúrkör értékein nyugszanak, és annak erkölcsi alapjain alakultak ki, amelyből fakad az élet tisztelete. A jogrendszerek egyértelműen védik az életet a büntetőjog számtalan szabályával, akár a legdrágóbb szankciókat is kilátásba helyezve megsértésük esetére¹.

Nagyon szűk körben képzelhető el, hogy az élet abszolút védelme, mondhatnám szentsége, alól kivételt találjunk, de erre is van példa természetesen. Ilyennek kell tekintenünk az önvédelmet, a háborút, a halálbüntetést, valamint az öngyilkosságot. Ha tehát arra keressük a választ, hogy milyen indokok alapján vehető el az emberi élet, így a magzati élet is, akkor szükséges ezen kivételeket áttekinteni és értelmezni, hogy miért is részei egy alapvetően életpárti jogi kultúrának.

2.1. Önvédelem

Az önvédelmet, a jogos védelmet minden társadalom biztosítja az egyén számára, vagyis azt a jogot, hogy akire rátámadnak az arányos mértékű védekezést fejthessen ki, amely akár a támadó fél életének elvételét is magában foglalja. Bár a keresztyén tanítás súlyt helyez a „tartsd oda a mások orcádat is” tanítására, ennek társadalmi normákká, jogi normákká formálását még nem végezte el a keresztyén nyugat. Feltehető, hogy ha eddig nem tette, már

¹ A világ 20 országában szabtak ki és hajtottak végre halálbüntetést 2011-ben. (Wikipédia)

ezután sem fogja. Ezt tehát egy olyan kivételnek kell tekintenünk, amely jogilag védett helyzetbe hozza a támadó fél életét kioltó védekező személy tettét, felülírva az élet abszolút szentségének elvét². Nyilvánvaló, hogy a jók védelme a rosszakkal szemben olyan társadalmi érdek, amelynek negligálása az adott társadalom alapjait rengetné meg, önmagával hasonulna meg.

2.2. Háború

A háború általában nem személyek, hanem nagyobb embertömegek, nemzetek, államok között folyik. Végző soron azonban mégis ember öl embert, így ennek etikai vetületét sem kerülhetjük meg. Míg a régi időkben szükséges volt, hogy az egyik harcos a másik arcát látva vegye el annak életét egy küzdelem során, mára olyannyira elszemélytelenedett az öldöklés, hogy akár egy katonai támaszpont barátságosan meleg szobájából irányított drón is megölheti a barlang mélyén bujkáló harcost. Lényegét tekintve azonban nincs különbség, egy ember megöl egy másikat valamely érdek okán, anélkül, hogy közvetlen fenyegetettsége állna fenn, vagyis önvédelemből tenné. A fenyegetettség általában közvetett, például egy hatalom rátámad a másokra, vagy az egyik feltételezi, hogy rá fog támadni, és ezért megelőző csapást mér. Ez utóbbi természetesen ellenkezik az élet tiszteletéhez fűzött abszolútummal, és nem ad olyan mentséget sem, amely indokolhatná annak betartását. Nem véletlen, hogy a természetjog alapjain kialakult hadijog nem tekinti legitimnek a megelőző támadást³. Elmondhatjuk tehát, hogy háború során kioltani valakinek az életét, akkor felel meg azon erkölcsi mércének, amelyre a keresztyén-zsidó kultúrkörben élő ember a maga értékítéletét alapozza, amennyiben egyfajta önvédelmi helyzet alakul ki, ha nem is személy-személy elleni relációban, de hatalom-hatalom relációban. Amennyiben azonban ez az önvédelmi helyzet nem áll fenn (megelőző támadás) az élet kioltása egyenes megtagadása az élet védelmére hivatott értékrendnek.

2.3. Halálbüntetés

² Valójában az önvédelem nem egyszerűen kivétel az élet abszolút védelmének köréből, mivel az áldozat élethez való joga áll szemben a támadó élethez való jogával. Az áldozat tehát saját életét védelmezi, így a védelem tárgya maga is az élet abszolútuma.

³ Elsősorban az ENSZ Alapokmányának 51. cikkelye alapján állítható ez, a nemzetközi jog sokszor ambivalensen viszonyul a kérdéshez.

A halálbüntetés örök kérdése a jogrendszereknek, és állandó támadási felület a magukat életpártinak valló erők, köztük a keresztyének ellen is. Kétségtelen tény, hogy az Ószövetség elismeri és elfogadja a halálbüntetést, bár nehéz elvonatkoztatni attól a történeti kortól, amelyben ez megtörténik. Jézus maga sem vonja kétségbe a zsidó nép jogát pl. a bűnös asszony megkövezésére, csupán a gyilkos indulattal közeledőket figyelmezteti saját bűneikre⁴. Egészen a 17. századig a keresztyén Európa sem emelt semmiféle kifogást ez ellen a gyakorlat ellen. Amikor azonban megjelentek az első elméleti írások (elsősorban Cesare Beccariát kell itt említeni) a halálbüntetés tarthatatlanságáról, azok nem keresztyén alapon, hanem a felvilágosodás talaján állottak és abból sarjadtak. Később megjelentek a pragmatikus szempontok, amelyeket jómagam is leginkább vallok. Eszerint a halálbüntetés nem jó vagy rossz, nem erkölcsös vagy erkölcstelen, és nem keresztyén vagy azzal ellenkező, hanem egyszerűen nem kellően hatékony. A statisztikai adatok egyértelműen mutatták abban az időben, amikor ez még elterjedt gyakorlat volt, hogy a halálbüntetés léte és alkalmazása nem rettentette el a bűnelkövetőket. Sokkal nagyobb elrettentő hatása van annak a ténynek, ha a bűnözőt nagy valószínűséggel elkapják és elítélik, mint annak, ha a halálos ítélet lehetősége is biztosított. Nem is beszélve arról a tényről, hogy az emberek által működtetett, és sok szempontú igazságszolgáltatási rendszer töméntelen hibával dolgozik. A kiszabott és végrehajtott halálbüntetés az egyetlen olyan büntetés, amely már semmilyen módon nem hozható helyre sem egészben, sem részben. Vannak azonban olyan országok, ahol mindezek ellenére ma is kiszabnak halálos ítéletet, és semmiképpen nem mondhatjuk, hogy ezen országok vétenének az élet abszolút védelmének elve ellen. Az államnak rendelkeznie kell azzal a hatalommal⁵, hogy a társadalmi rend ellen súlyosabban vétő személyeket eltávolítsa a társadalomból, adott esetben oly véglegesen is, hogy kivégzi őket. E büntető hatalom nélkül nincs állam, de hogy ha van, akkor a számára ezt a szélsőséges szankcionálási lehetőséget is biztosítani kell.

2.4. Öngyilkosság

⁴ „Amikor továbbra is faggatták, felegyenesedett, és ezt mondta nekik: Aki büntelen közületek, az vessen rá először követ.” (Jn. 8,7)

⁵ „Minden lélek engedelmeskedjék a felettes hatalmaknak, mert nincs hatalom mástól, mint Istentől, ami hatalom pedig van, Istentől rendeltetett.” (Róma 13,1)

Utolsó kivételként az öngyilkossághoz érünk el. Ez annyiban különbözik az előbbiektől, hogy nem valaki másnak az életét veszi el, hanem a sajátját dobja el valaki. Érdekes módon a keresztyén értékrend alapján ez bűnnek számít, bár meg kell vallani, hogy a keresztyén gyakorlat ezt soha nem ismerte el oly mértékű bűnnek, mint a Szentírás alapján indokolt lenne. A kiindulópont itt is, mint mindenütt az, hogy az életet Isten adja, ajándékozza, így elvenni is csak neki van joga. Az életét eldobó ember lázad Isten ellen, önkezébe veszi az Isten ajándékát és tagadja azt meg. Végző soron valamiféle istentagadásról, lázadásról van itt szó. Elmondhatjuk tehát, hogy a keresztyén morál alapján az öngyilkosság nem képez kivételt az élet abszolút védelmének elve alól, vagyis tiltott, de a jogrendszerek mai gyakorlata alapján semmiképpen nem minősül bűncselekménynek. Természetesen nehéz is lenne bárkit elítélni a halála után, de az mindenképpen mutatja a hozzáállást, hogy a sikertelen öngyilkosságot megkísérlő személyek ellen sem indítható eljárás. A tett bűn jellegét azonban feltétlenül jelzi, hogy az öngyilkosságban segédkező személy büntethető.

3. A magzat életének kioltása

Áttekintve tehát az életvédelem abszolútuma alóli nem túl széles kivételi kört alapos pillantást kell vetnünk az abortusz kérdésére. Sokan már itt felszisszennek, hiszen ahhoz, hogy az abortuszról az életvédelem körében szölgünk feltételeznünk kell egy még meg nem született gyermek élethez való jogát, de legalább annyit, hogy biológiailag életnek nevezhető. Tévedés lenne azt hinni, hogy ez mindenki számára egyértelmű. Egyes jogi jellegű elméletek egyszerűen nem vesznek tudomást a magzatról, az anya integráns részének tekintik őt.

Minden tényt figyelembe véve, amellet kell érvelnünk, hogy a magzat fogantatásától kezdődően ember. Erre egyetlen érvet kívánok felhozni, a sok egyéb, mások által említettek mellett⁶. Az élet ajándék, amelynek létrejöttében többeknek is szerepe van. Még ha nem vallásosként is tekintünk a jelenségre, akkor is minimálisan egy apa és egy anya nélkülözhetetlen szerepét kell feltételeznünk. Az ő cselekedetük létrehozza az emberi életet, és ettől kezdődően semmi egyéb befolyás vagy cselekmény nem szükséges ahhoz, hogy a megfogant élet megszületett életté váljon. Még a születés is oly természetes módon mehet végbe, amelyhez semmiféle közreműködő nem szükséges. Nincs olyan pillanat tehát, amikor a megfogant élet egy minőségi változáson esik át, és onnantól kezdve jogosabb lenne embernek tekinteni. Nem ilyen a szív kialakulása, nem ilyen az agy vagy bármely érzékszerv létrejötte, és nem lehet ilyen a világra jövele sem.

⁶ Itt megemlíthetők biológiai, teológiai, pszichológiai szempontok és érvek egyaránt.

Tanulmányom központi kérdése ez: az élet abszolút védelmének kivételi körébe tartozik-e a magzat elpusztítása?

Azok számára, akik nem tekintik élőnek, embernek a magzatot maga a kérdés is értelmezhetetlen, hiszen hogyan lehetne gyilkosság a nem ember megölése. Azoknak azonban, akik józanul szemlélve a kérdést elismerik a magzat emberségét és élethez való jogát a kérdés húsba vágóan éles. Ha ugyanis az abortusz nem kivétel az élet védelmének abszolút elve alól, a magzatölés pusztán gyilkosság, amelyet mind a jogrendszer, mind az erkölcsi mérce elítélendőnek tart. De bevonható-e az abortusz a kivételi körbe? Beilleszthető-e az önvédelem, a háború, a halálbüntetés vagy akár az öngyilkosság körébe? Vagy akár önálló kivételként alkalmazható-e?

Az abortuszról mint önvédelmi helyzetről és tettről beszélni kimeríti a jó érzésű emberek számára rendelkezésre álló tolerancia végső kereteit is. Valóban nehéz azt állítani, hogy a gyermek fogantatása vagy növekedése olyan mértékű közvetlen veszélyhelyzetet teremtené az anya számára, hogy az indokolhatná a gyermek elpusztítását. Mégis egyáltalán nem mellékes ez a nézőpont, mert álláspontom szerint pontosan ez az az eset, amelyben – nagyon szélsőséges és rendkívül ritka esetben – az abortusz, mint az élet abszolút védelme alóli kivétel indokolható. Ez az eset pedig nem más, mint az az állapot, amelyben a magzat oly mértékben veszélyezteti az anya életét, hogy valódi kollízió tud fellépni az anya élete és magzat élete, valamint az ezeket védő jogok között. Nem elfogadható ugyanis az abortuszpártiak azon érvelése, hogy a nő teste feletti rendelkezési joga erősebb a gyermek élethez való jogánál. Az élet védelméhez való jog minden más jogot felülír, így természetesen a testük feletti rendelkezés jogát is. Nem elképzelhetetlen ugyanakkor az a helyzet, amikor abban a kérdésben kell döntenet, hogy az anya maradjon életben vagy a magzat. Nem egy történet mesél egyébként arról, hogy ebben a szituációban az anya minden reális megfontolással szemben úgy döntött, hogy a gyermeke éljen, még az ő halála árán is. (Akik szerint ez örültség, hadd kérdezzem, nem azt jelenti anyának (vagy éppen apának) lenni, hogy mindenünket, akár az életünket is adjuk a gyermekeinkért?) Mindazonáltal racionálisan szemlélve egy ilyen helyzetet olyan érdek - és értékütközés történik, amelyben társadalmilag és jogilag is elfogadható döntés lehet a magzat életének megszüntetése annak érdekében, hogy az anya életét megmentésük. Fontos kérdés természetesen, hogy hol húzódnak azok a határok, amelyekben ez felmerül? Mekkora valószínűséggel kell az anya életének fenyegetettnek lenni,

hogy a magzat elpusztítható legyen? Hány szakértőnek kell ezt kimondania? Hol van mindebben az apa szerepe, felelőssége és joga?

Mindent összevetve, megfontolva és értékelve ebben az esetben elfogadhatónak nevezhető a magzati élet kioltása az anya életének védelme érdekében, természetesen a szükséges garanciák mellett.

Bár sokan háborúként élik meg, hogy egy gyermeket hordoznak a méhükben, természetesen semmiféle párhuzam nem vonható a háborúban elkövetett emberölés és a magzatölés között. Már csak azért sem, mert mint megjegyeztük a háború hatalmak között folyik, még ha emberek is ölnek, míg az anya és a magzat kapcsolatánál személyesebb kapcsolat nem létezik.

A halálbüntetés hasonló okból nem állítható egy sorba az abortusszal és ezért nem használható analógiaként. A halálbüntetést egy hatalmat gyakorló állam szabja ki az egyénnel szemben, minden esetben súlyos büntetésként egy társadalmilag egyértelműen és tökéletesen elítélendő tettért. A gyermek fogantatása sem társadalmilag elítélendőnek, sem más okból büntethetőnek nem tekinthető.

Az öngyilkosság kérdése és analógiája már érdekesebb, hiszen egyes vélemények szerint a magzat az anyatest része, és így elpusztítása egy olyan öngyilkossági tett, amely nem jár az anya, vagyis az öngyilkoló halálával. Éppen itt érhetjük tetten ezen érvelés súlyos buktatóját. Ahol ugyanis nem hal meg az öngyilkos, ott nem beszélhetünk öngyilkosságról. Továbbá már korábban önálló életként, emberként értelmeztük a magzatot, és így elpusztítása egyértelműen az emberölés kategóriájába esik, nem pedig az öngyilkosságéba. Nem nevezhetjük ugyanakkor egyszerű öncsonkításnak sem, hiszen élet pusztul el.

Láthatjuk tehát, hogy a kivételi kör tagjaival összevetve egyedül az önvédelemmel párhuzamba állítva látunk olyan szituációt, amelyben társadalmi szinten indokolható egy magzat elpusztítása az anya életének védelme érdekében.

Nézzük meg még azt az eshetőséget, hogy önálló kivételként beszélhetünk-e a magzatölés lehetőségéről? Ehhez a kivétel indokát kell megvizsgálni. A felhozott példák alapján látható, hogy az élet abszolút védelmétől kizárólag abban az esetben tekinthetünk el egyes esetekben, amennyiben ezt valamely súlyos társadalmi érdek, vagy a társadalom által méltányolt súlyos egyéni érdek indokolja. Lehetséges-e ilyet találni a magzatölés esetében?

Bár lehet olyan társadalmilag fontos tényeket említeni, amelyek megpróbálják 'überelni' a gyermekek megszületésének primátusát, de ez eddig még nem sikerült egynek sem. Sem a fiatal lányok tanuláshoz való hozzáféréseinek igénye, sem a környezetvédelmi szempontból egyesek által előnyösnek tartott szaporulatcsökkentés nem érte el azt a társadalmi ingerküszöböt, amely mindezeket a gyermek életével szemben előnyben részesítette volna. Ellenkezőleg! A társadalmi elvárás egyértelműen arra mutat, hogy a megfelelő korban lévő nők, rendezett kapcsolatban éljenek és gyermeknek adjanak életet⁷. Ez abból a szempontból is nélkülözhetetlen, hogy kizárólag így biztosítható egy populáció, végső értelemben egy nemzet, az emberiség fennmaradása.

Vajon indokolja-e társadalmilag méltányolt súlyos magánérdek az abortusz elfogadását? Egyetlen olyan eset létezhet, amikor ez felmerülhet, álláspontom szerint. Ez nem más, mint a nő elleni bűncselekmény következtében megfogant gyermek elpusztítása. Nem állítom, hogy ebben az esetben bármiféle erkölcsi felmentés létezne, de azt igen, hogy ilyen esetben fennáll olyan súlyos magánérdek, amelyet a társadalom méltányol. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ebben az esetben a gyermeki élet elpusztítása valaki más bűnének a következménye, amely felveti azt az erkölcsi dilemmát, hogy vajon milyen alapon büntetjük az ártatlant egy számára idegen bűnéért, ráadásul a legsúlyosabban, az élete kioltásával? A bűncselekményt elkövető, erőszakoló férfi nem ítéhető halálbüntetésre, de a tette nyomán megfogant ártatlan élet igen?

Összegzés

A történelem folyamán több olyan határterülete jött létre az emberi élet abszolútumának, amelyeken bolyongva nem fekete vagy fehér a helyzet. A jogrendszer elismeri ezeket az eseteket és igyekszik olyan megoldásokat kínálni, amelyek nem sértik az emberek igazságérzetét, vagyis a szabályozásoknak legitimitást biztosítanak. Jelen tanulmány végkövetkeztetése, hogy a magzati élet elpusztításának okai közül a legtöbb nem tekinthető olyannak, amely ebbe a körbe sorolható. Összességében amellet kell állást foglalnunk, hogy alig van olyan eset, amely indokolná az abortusz kivételét az élet abszolút védelme alól.

Álláspontunk szerint a jogi szabályozásnak a jövőben nyomatékosabban kellene figyelembe vennie nemcsak a társadalmi igényeket, hanem az erkölcsi és jogi szempontokat is. Alaposabb

⁷ Murinkó Livia: A nemi szerepekkel és a családdal kapcsolatos attitűdök európai kitekintésben: értékek és gyermekgondozás; in: Szociológiai Szemle, 2014/1.

vizsgálatot igényelne, hogy milyen jelenség húzódik meg az abortuszok mögött, melyek a legfontosabb motivációi és ezekre társadalmilag érzékeny és hatékony válaszokat kell adni.